

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ФОНДУ ГАРАНТУВАННЯ ВКЛАДІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Савастєєва О. М.

доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри обліку і фінансів

Шурару О. С.

студентка 3 курсу, спеціальність

072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

м. Одеса, Україна

Основна місія Фонду гарантування вкладів — це захист вкладників у разі, якщо їхній банк стає неплатоспроможним. У сучасних умовах, коли світ зіштовхується з економічними викликами, глобальними кризами, пандемією та військовими діями, діяльність Фонду набуває особливого значення, оскільки впливає на добробут тисяч звичайних людей.

Зокрема, останні роки принесли Україні ряд викликів: економічні кризи, пандемія COVID-19 та війна суттєво вплинули на стабільність банківської системи. Після початку повномасштабного вторгнення, багато українців занепокоїлися питанням безпеки своїх фінансів, зокрема заощаджень у банківських установах. Однак, попри загрози та економічні виклики, банківська система України продемонструвала стійкість і продовжує працювати в стабільному режимі. Наразі немає ознак масових банкрутств або краху банків, що свідчить про контрольовану ситуацію у секторі. (рис.1)

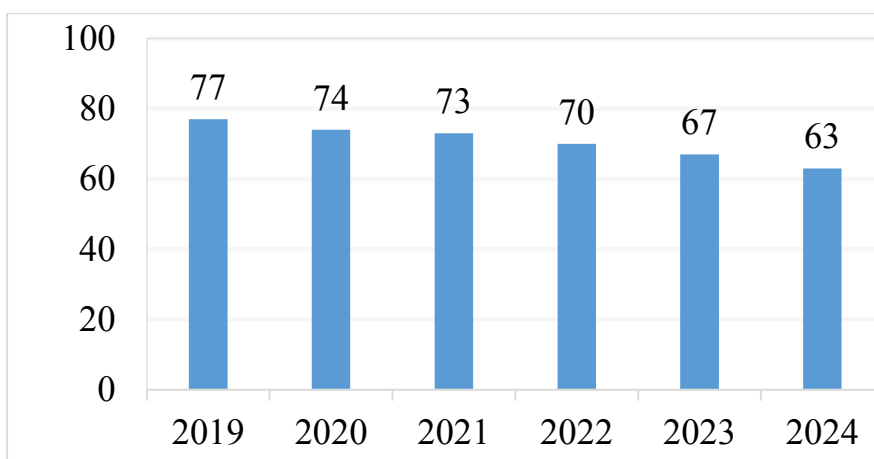

Рис.1 Динаміка кількості банків-учасників Фонду
Джерело: складено автором на основі [3]

Щоб забезпечити довіру населення до банків, уряд разом із Фондом вирішили підвищити рівень гарантованих виплат для вкладників. Нововведення полягає у зміні важливих правил гарантування вкладів. У разі ліквідації банку держава, через Фонд гарантування вкладів, компенсує вкладникам кошти в

межах гарантованої суми. До початку повномасштабного вторгнення ця сума становила 200 тис. гривень. Проте відповідно до нового Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення стабільності системи гарантування вкладів фізичних осіб», протягом воєнного стану та 3-х місяців після нього Фонд гарантування вкладів фізичних осіб тепер зобов'язаний відшкодувати кожному вкладнику кошти в повному розмірі його вкладу, враховуючи відсотки, нараховані станом на кінець дня, що передує початку процедури виведення банку з ринку[1].

Після закінчення трьох місяців від завершення або скасування воєнного стану максимальна сума відшкодування за депозитами фізичних осіб у комерційних банках зростає до 600 тис. гривень, що втричі більше за попередню гарантовану суму.

Для забезпечення функціонування системи гарантування вкладів фізичних осіб та виведення з ринку неплатоспроможних банків Фонд акумулює фінансові ресурси.

Станом на кінець дня 31 грудня 2023 року кошти Фонду склалися з [2]:

- коштів на рахунках в НБУ у сумі 539 млн грн;
- коштів в державних цінних паперах у сумі 28 030 млн грн.(табл.1)

Таблиця 1.

Формування фінансових ресурсів Фонду гарантування вкладів у 2022 та 2023 рр.

Джерело формування коштів Фонду	2022	2023
Початкові та регулярні збори з учасників. млн.грн.	5 493	7 565
Доходи від інвестування в державні цінні папери. млн.грн.	1 636	2 661
Доходи у вигляді процентів, нарахованих за залишками коштів на рахунку відкритому в НБУ. млн.грн.	210	96
Погашення ОВДП. млн.грн.	12 691	12 701
Кошти отримані від виконання заходів, передбачених планом врегулювання. млн.грн.	1 211	2 872
Кошти, що надійшли від банків, процедура тимчасової адміністрації або ліквідації яких здійснюється Фондом, у межах затверджених кошторисів витрат, на відшкодування витрат, понесених Фондом на виведення їх з ринку. млн.грн.	185	69
Інші надходження. млн.грн.	3	30
Всього по джерелах. млн.грн.	21 429	25 994

Джерело: складено автором на основі [2]

У 2023 році Фонд гарантування вкладів показав загальне зростання фінансових ресурсів, зокрема за рахунок підвищення зборів та доходів від інвестування. Це може свідчити про позитивні зміни в банківському секторі та зростання довіри до фонду. Водночас зниження певних статей надходжень може вимагати уваги та аналізу для подальшого покращення фінансової стабільності фонду.

Протягом звітного періоду кошти Фонду витрачались на[2]:

- інвестування у державні цінні папери – 22 585 млн грн (85,5%);
- перерахування коштів для здійснення виплат гарантованої суми відшкодування вкладникам банків – 3 091 млн грн (11,7%).

- забезпечення поточної діяльності Фонду згідно кошторису витрат на 2023 рік – 725 млн грн (2,7%), виконання кошторису за 2023 рік складає 82,7% від планової суми.(табл.2)

Таблиця 2.

Використання фінансових ресурсів Фонду гарантування вкладів у 2022 та 2023 рр.

Напрямки використання коштів Фонду	2022	2023
Перерахування коштів для здійснення виплат вкладникам неплатоспроможних банків. млн.грн.	5 833	3 091
Сплата до Державного бюджету України. млн.грн.	0	2
Інвестування у державні цінні папери. млн.грн.	14 657	22 585
Кошторисні витрати. млн.грн.	662	725
Інші витрати (непередбачені кошторисом судові збори).млн.грн.	5	0
Всього за напрямками. млн.грн.	21 157	26 403

Джерело: складено автором на основі[2].

Фонд гарантування вкладів адаптує свою діяльність до сучасних викликів та зберігає фінансову стійкість. Зниження витрат на виплати вкладникам може бути позитивним сигналом, тоді як збільшення інвестицій у державні цінні папери свідчить про обережний підхід до управління активами. В цілому, зростання загальних витрат також відображає активізацію діяльності Фонду, що важливо для підтримання довіри населення до банківської системи.

Загалом, діяльність Фонду в сучасних умовах спрямована на збереження стабільності банківської системи та захист інтересів вкладників. Завдяки змінам у законодавстві та фінансовій підтримці держава і Фонд забезпечують довіру населення до банківської системи, попри серйозні економічні виклики.

Література:

- 1.Про внесення змін до деяких Законів України щодо забезпечення стабільності системи гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 01.04.2022 р. No 2180-IX. Дата оновлення: 06.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2180-20#Text> (дата звернення 11.10.2024)
- 2.Річний звіт Фонду гарантування вкладів фізичних осіб за 2023 рік. URL: <https://www.fg.gov.ua/storage/files/ricnij-zvit-fgvo-za-2023-rik-zatverdzenij-arf.pdf> (дата звернення 11.10.2024)
3. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. URL: <https://www.fg.gov.ua/articles/42334-kilkist-bankiv-uchasnikiv-fondu.html> (дата звернення 11.10.2024)